

Desember 2019

Kynja- sambætting Verkfæraakista

Útgefandi:

Stjórnarráðið

Desember 2019

www.stjornarradid.is

Efnisyfirlit

Skilgreiningar á hugtökum.....	5
1. Inngangur	7
2. Kynjuð fjárlagagerð hjá Stjórnarráði Íslands.....	8
2.1 Hvað er kynjuð fjárlagagerð?.....	8
2.2 Skipulagið.....	9
2.3 Af hverju erum við að iðka kynjaða fjárlagagerð?.....	10
2.4 Er staða kynjanna ólík?.....	11
3. Jafnréttismat.....	13
3.1 Hvað þarf að hafa í huga?.....	14
4. Kyngreinanleg gögn.....	16
5. Verkfærakistan	17
5.1 Stöðumat á kynja- og jafnréttissjónarmiðum	17
5.2 Mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar.....	18
5.3 KF í sex skrefum	19
5.4 4H aðferðin	20
5.5 JämKAS	22
5.6 Gátlisti fyrir greiningu á styrkjum.....	23
6. Sniðmát.....	25
6.1 Breytingartillaga (breyting á ramma) – Greining á kynjaáhrifum.....	25
6.2 Málefnasvið – Jafnréttismat á málaflokki	26
7. Áhugavert efni.....	27

Myndaskrá

Mynd 1. Við vökvum ekki öll blómin eins.....	7
Mynd 2. Áfangarnir þrír í kynjaðri fjárlagagerð.....	9
Mynd 3. Kynjuð fjárlagagerð: Tengd við stefnumiðaða fjárlagagerð.....	9
Mynd 4. Framkvæmd kynjaðrar fjárlagagerðar.....	10
Mynd 6. Hvað er jafnréttismat?.....	13
Mynd 7. Tvær hliðar jafnréttismats.....	14
Mynd 8. Jafnrétti, jöfnuður eða réttlæti?	15
Mynd 9. Þrepin sex við mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar.....	18
Mynd 10. Skrefin sex.....	19

Töfluskrá

Tafla 1. Einfalt stöðumat á kynja- og jafnréttissjónarmiðum.....	17
--	----

Skilgreiningar á hugtökum

Bein mismunun: Þegar einstaklingur fær óhagstæðari meðferð en annar einstaklingur af gagnstæðu kyni fær, hefur fengið eða myndi fá við sambærilegar aðstæður.

Óbein mismunun: Þegar að því er virðist hlutlaust skilyrði, viðmið eða ráðstöfun kemur verr við einstaklinga af öðru kyninu borið saman við einstaklinga af hinu kyninu nema slíkt sé unnt að réttlæta á málefnalegan hátt með lögmætu markmiði og aðferðirnar til að ná þessu markmiði séu viðeigandi og nauðsynlegar.

Jafnrétti: Samngjörn og réttlát skilyrði fyrir alla einstaklinga og hópa í samfélaginu, byggt á þeirri hugmynd að allir séu jafngildir, óháð kyni, kynhneigð, þjóðerni, trúarbrögðum, uppruna, þjóðfélagshópi, aldri o.s.frv. Þar sem jafnrétti ríkir eru kringumstæður með þeim hætti að allir njóta sömu réttinda og tækifæra þannig að hegðun, væntingar, óskir og þarfir allra einstaklinga eru jafnmikils metnar. Jafnrétti kynjanna er eitt mikilvægasta jafnréttismálið en það þýðir að kynin séu jafn sjáanleg í samfélaginu, jafn valdamikil og taki þátt í opinberu- og einkalífi í jöfnum hlutföllum.

Kyn (e. Sex): Líffræðileg og meðfædd kyneinkenni sem gera manneskjur karlkyns eða kvenkyns s.s. eggjastokkar og eistu. Einnig er hægt að fæðast með frávík frá líkamlegum kyneinkennum eða með ódæmigerð kyneinkenni (intersex einstaklingar).

Kyngervi (e. Gender): Félags- og menningarlega tilbúin hlutverk kvenna og karla. Það sem við teljum kvenlegt og karlmannlegt er lærd hegðun. Kyngervi breytist með tímanum og er mismunandi meðal og á milli ólíkra menningarheima. Hugmyndin um að bleikt sé kvenlegur litur en blátt sé karlmannlegur er til dæmis félagslega mótuð hugmynd. Hugmyndir okkar um kvenleika og karlmennsku á ekki rætur að rekja til líffræðilegra þátta heldur mótast merking þessara eiginleika af menningunni hverju sinni.

Kynhlutleysi: Vísar til þess að áhrif kyns séu ekki talin vera til staðar eða eru ekki skoðuð. Hlutir eru framkvæmdir án tillits til jafnréttissjónarmiða eða kyns. Einnig þegar fólk leiðir hjá sér eða kemur ekki auga á kynjamisrétti sem er til staðar í samfélaginu. Þetta gerist til dæmis þegar upplýsingar eru ekki kyngreindar eða ekki er tekið tillit til ólíkra þarfa kynjanna við stefnumótun.

Kynbundin áreitni: Hegðun sem tengist kyni þess sem fyrir henni verður, er í óþökk viðkomandi og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi og skapa aðstæður sem eru ógnandi, fjandsamlegar, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi fyrir viðkomandi.

Kynferðisleg áreitni: Hvers kyns kynferðisleg hegðun sem er í óþökk þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu

viðkomandi, einkum þegar hegðunin leiðir til ógnandi, fjandsamlegra, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi aðstæðna. Hegðunin getur verið orðbundin, táknræn og/eða líkamleg.

Kynbundið ofbeldi: Ofbeldi á grundvelli kyns sem leiðir til eða gæti leitt til líkamlegs, kynferðislegs eða sálræns skaða eða þjáninga þess sem fyrir því verður, einnig hótun um slíkt, þvingun eða handahófskennd svipting frelsis, bæði í einkalífi og á opinberum vettvangi.

Kynjasamþætting: Að skipuleggja, bæta, þróa og leggja mat á stefnumótunarferli þannig að sjónarhorn kynjajafnréttis sé á öllum sviðum fléttað inn í stefnumótun og ákvarðanir þeirra sem alla jafna taka þátt í stefnumótun í samfélaginu.

Kynjuð fjárlagagerð (kynjuð fjármál): Aðferðum kynjasamþættingar er beitt við fjárhagsáætlunargerð, hvort sem það er fjárlagagerð ríkisins eða aðrar áætlanir. Kynjasjónarmið eru höfð að leiðarljósi á öllum stigum fjárlagaferilsins (eða áætlunargerðar) og tekjur og útgjöld endurskoðuð í þeim tilgangi að stuðla að jafnrétti kynjanna. Gert er ráð fyrir forgangsmálum (ólíkra hópa) kvenna og karla, með ólíka stöðu og hlutverk þeirra á heimili, vinnustað og í samfélaginu í huga.

Kyngreind tölfræðigögn: Kyngreind tölfræðigögn eru hefðbundin gögn brotin niður á kyn. Lögum samkvæmt á að greina tölfræðiupplýsingar eftir kyni (sbr. jafnréttislög). Þau gefa okkur færi á að taka upplýstari ákvarðanir byggðar á góðum gögnum og setja fram góða mælikvarða. Slík gögn gefa okkur sömuleiðis færi á að skoða stöðu kynjanna á hlutlægan hátt sem aftur hjálpar okkur að fylgja því eftir hvort að við náum að þoka málum áfram í jafnréttisátt.

Kynjasjónarmið: Kynjasjónarmið varpa ljósi á rótgróin sjónarmið um hlutverk og stöðu kvenna og karla. Þessi rótgrónu hlutverk og menning hafa þau áhrif að staðan (kyngreinda tölfræðin) verður í reynd ójöfn. Það eru kynjasjónarmiðin sem við getum hreyft við í stefnumótun, áætlanagerð og við ákvarðanatöku og þannig mögulega rétt tölfræðina af og þokað málum áfram í jafnréttisátt. Þau eru því lykill að góðri markmiðssetningu. Ef við erum meðvituð um hvaða kynjasjónarmið skipta máli í þeim málaflokki sem við erum að vinna með þá er hægt að vinna með þau og taka betri ákvarðanir.

Sértækar aðgerðir: Sérstakar tímabundnar aðgerðir sem ætlað er að bæta stöðu eða auka möguleika kvenna eða karla í því skyni að koma á jafnri stöðu kynjanna á ákveðnu sviði þar sem á annað kynið hallar. Þar getur þurft tímabundið að veita öðru kyninu forgang til að ná jafnvægi.

Staðalímyndir (e. stereotypes): Staðalímyndir eru fyrirfram ákveðnar hugmyndir um útlit og/eða eiginleika fólks sem tilheyrir ákveðnum hópi eða stétt innan samfélagsins, eins og hvernig það á að hegða sér og hvaða störf eru við hæfi þess.

1. Inngangur

Í þessari handbók eru upplýsingar um kynjasamþættingu með sérstakri áherslu á kynjaða fjárlagagerð. Hér er að finna nokkur verkfæri sem hægt er að nota til þess að meta kynja- og jafnréttisáhrif (jafnréttismat). Í handbókinni er stiklað á stóru varðandi kynjaða fjárlagagerð og sagt í stuttu máli frá nokkrum völdum verkfærum við framkvæmd jafnréttismats. Handbókinni er ætlað að styðja við starfsfólk Stjórnarráðsins sem kemur að vinnu við kynjasamþættingu og kynjaða fjárlagagerð.

Handbókinni er alls ekki ætlað að gefa tæmandi upplýsingar um en fyrir fröðleiksfúsa er bent á áhugavert lesefni í kafla 7.

Mynd 1. Við vökvum ekki öll blómin eins.

Vissir þú að:

Við höfum ólíkar þarfir og búum við ólíka stöðu. Að því þarf að huga að við alla ákvarðanatöku.

Það að skipta öllu jafnt og búast við sömu útkomu er hvorki hagkvæmt né skilvirkt.

Það leiðir meðal annars til þess að sumir fá meira en þeir þurfa á meðan að aðrir fá ekki nóg til að blómstra og skila sínu aftur til samfélagsins.

2. Kynjuð fjárlagagerð hjá Stjórnarráði Íslands

Í kynjaðri fjárlagagerð felst í meginatriðum að við **stefnumörkun í opinberum fjármálum** beri að gæta að því að öflun og ráðstöfun opinberra fjármuna geti haft **áhrif á stöðu kynjanna og jafnrétti**. Leiðarljósið er að kynjuð fjárlagagerð stuðli í senn að **efnahagslegu jafnræði, sanngirni og almennri velferð**.

Vinna við kynjaða fjárlagagerð hefur haft ýmsan ávinning í för með sér svo sem:

- aukið gagnsæi
- upplýstari ákvarðanatöku
- betri nýtingu fjármuna
- samhentari vinnubrögð
- að stuðla að jafnrétti

Ákvarðanir varðandi útgjöld og tekjuöflun ríkisins hafa mismunandi áhrif á kynin vegna ólíkrar stöðu þeirra. Þær geta ýmist stuðlað að jafnrétti, viðhaldið núverandi stöðu og eða aukið á misrétti.

Við greiningu á kynjaáhrifum fjárlaga hérlendis hefur ítrekað komið í ljós að ákvarðanir sem í fyrstu virðast kynhlutlausar eru það ekki. Greiningarnar hafa frekar sýnt fram á neikvæð áhrif á stöðu kvenna en karla, sem kemur ekki á óvart í ljósi ójafnrar stöðu kynjanna í samfélaginu.

Þá er jafnframt mikilvægt að dýpka greiningar með því að horfa til margþættrar mismununar og skoða kynjaáhrif með tilliti til þátta eins og **fötlunar, uppruna, kynvitundar** og **aldurs**, svo dæmi séu tekin.

2.1 Hvað er kynjuð fjárlagagerð?

Kynjuð fjárlagagerð er **ferli** þar sem samþættingu **kynja- og jafnréttissjónarmiða** er beitt á **fjárlagaferlið**. Í kynjaðri fjárlagagerð er leitast við að greina kynjaáhrif fjárlaga og eru kynjasjónarmið fléttuð inn í ákvarðanatöku og stefnumótun sem og allt ferli fjárlaga. Takmarkið er að fjárlög styðji við markmið ríkisins um jafnrétti. Kynjuð fjárlagagerð er framkvæmd með því að nota sérstaka ferla og greiningartæki.

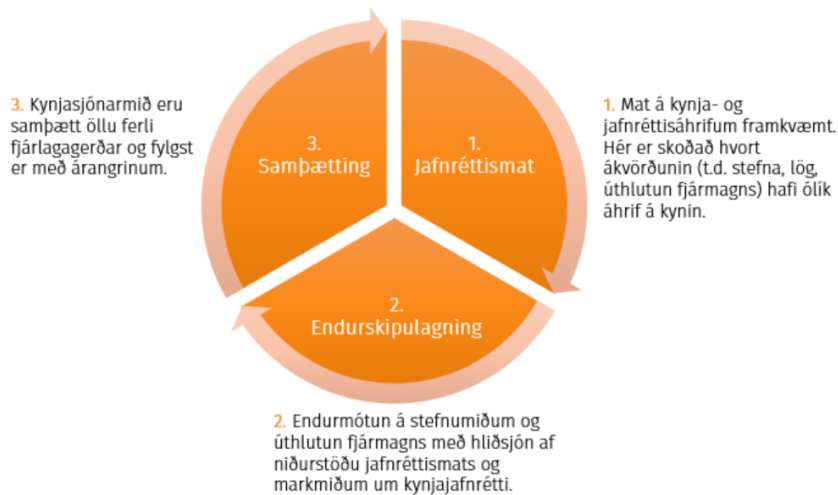
Mótun fjármálaáætlunar og fjárlaga felur í sér ákvörðun um félagslega og efnahagslega forgangs röðun stjórnvalda. Með kynjaðri fjárlagagerð er hugað að því hvaða áhrif ákvarðanir hafa áður en þær eru teknar. Það er gert með því að greina stöðu fólks og máta við þær ákvarðanir sem á að taka.

Það er hægt að nálgast kynjaða fjárlagagerð með fjölbreyttum hætti og er eflaust óhætt að segja að framkvæmdin sé ólík milli landa. Þó eru þrír áfangar sem allar þessar nálganir ættu að eiga sameiginlegt en þá má sjá á mynd 2.

Vissir þú að:

OECD mælir með kynjaðri fjárlagagerð sem kerfisbundni leið fyrir ríkisstjórnir til að ná árangri í jafnréttismálum.

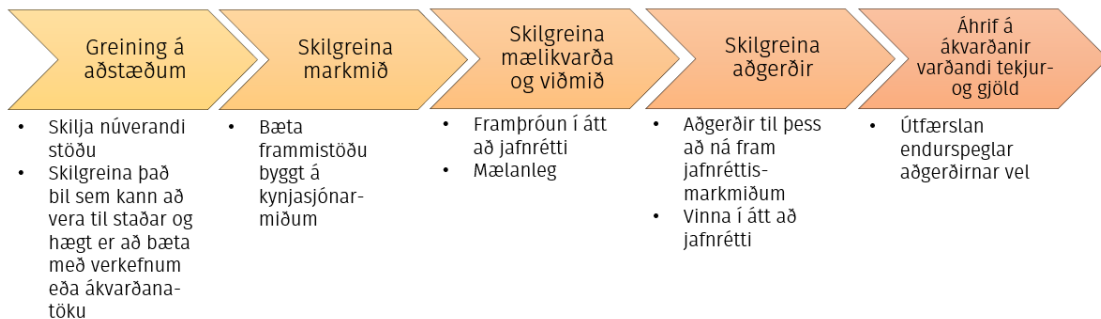

Mynd 2. Áfangarnir þrír í kynjaðri fjárlagagerð.

Með lögum um opinber fjármál (nr. 123/2015) eru tekin skref í átt að árangursmiðaðri fjárlagagerð en fræðafólk hefur bent á að kynjuð fjárlagagerð samræmist almennt vel þeim ferlum¹.

Í anda laganna hefur því verið lögð áhersla á að flétta kynjasjónarmið við verkferla og það verklag sem löggin kveða á um.

Hér að neðan má sjá feril sem sýnir hvernig tengja megi kynjasjónarmið við stefnumiðaða fjárlagagerð.

Mynd 3. Kynjuð fjárlagagerð: Tengd við stefnumiðaða fjárlagagerð

2.2 Skipulagið

Frá upphafi hefur kynjuð fjárlagagerð verið leidd af fjármála- og efnahagsráðuneytinu (FJR) og sérstakri verkefnisstjórn sem í eiga sæti fulltrúar allra ráðuneyta ásamt fulltrúa frá Jafnréttisstofu. Hlutverk verkefnisstjórnar kynjaðrar fjárlagagerðar er að fylgja eftir vinnu við áætlunina og eru fulltrúar hennar jafnframt tengiliðir stýrihópa ráðuneytanna í kynjaðri fjárlagagerð sem nú þegar eru starfandi. Upplýsingar um framvindu kynjaðrar fjárlagagerðar eru

¹ Sharp, R. (2003). *Budgeting for equity: Gender budget initiatives within a framework of performance oriented budgeting*. New York, NY: UNIFEM

birtar í ársskýrslum ráðherra. Unnið er eftir fimm ára áætlun sem er uppfærð í upphafi hvers árs.

Í upphafi hvers árs er gefin út Grunnskýrsla kynjaðrar fjárlagagerðar. Þar er farið yfir markmið stjórnvalda varðandi jafnrétti kynjanna og gerð grein fyrir niðurstöðum jafnréttismats á öllum málefnasviðum. Í fjármálaáætlun til fimm ára er greinargerð um framvindu kynjaðrar fjárlagagerðar og skal vera áhersla á að kynja- og jafnréttissjónarmið séu tengd við stefnuskiöl ráðuneytanna. Í fjárlagafrumvarpi hvers árs er einnig gert ráð fyrir greinargerð um framvindu kynjaðrar fjárlagagerðar á komandi ári ásamt tengingu kynja- og jafnréttissjónarmiða við útfærslu á aðgerðum stjórnvalda og úthlutun fjármagns vegna komandi árs.

Grunnskýrsla	Fjármálaáætlun	Frumvarp til fjárlaga	Frumvörp til laga
<ul style="list-style-type: none"> Jafnréttismat framkvæmt á öllum málefnasviðum Niðurstöður birtar í grunnskýrslu Uppfært árlega 	<ul style="list-style-type: none"> Tekur mið af niðurstöðum jafnréttismats á málefna-sviðum 	<ul style="list-style-type: none"> Gerð skal grein fyrir áhrifum þess á markmið um kynjajafnrétti 	<ul style="list-style-type: none"> Framkvæma skal kynja- og jafnréttismat á frumvörpum sem eru talin hafa mikil eða meðal áhrif á kynjajafnrétti

Mynd 4. Framkvæmd kynjaðrar fjárlagagerðar.

2.3 Af hverju erum við að iðka kynjaða fjárlagagerð?

Vegna mismunandi stöðu fólks hefur tekjuöflun og ráðstöfun opinbers fjár ólík áhrif á fólk. Það getur til dæmis átt við varðandi skipulag samgangna, búsetusvæða, atvinnuþátttöku, fæðingartíðni og svo má áfram telja.

Kynjuð fjárlagagerð er bundin í lög um opinber fjármál nr. 123/2015 en í 18. grein laganna segir:

Ráðherra, í samráði við ráðherra jafnréttismála, hefur forystu um að gerð verði áætlun um kynjaða fjárlagagerð sem höfð skal til hliðsjónar við gerð frumvarps til fjárlaga. Í frumvarpi til fjárlaga skal gerð grein fyrir áhrifum þess á markmið um jafna stöðu karla og kvenna.

Markmið ákvæðisins er að treysta í sessi aðferðir kynjaðrar fjárlagagerðar enda feli mótun fjármálaáætlunar og fjárlaga í sér ákvörðun um félagslega og efnahagslega forgangsörðun stjórnvalda og vegna mismunandi stöðu kvenna og karla sem birtist með margvíslegum hætti, hafi tekjuöflun og ráðstöfun opinbers fjár mismunandi áhrif á konur og karla. Með greiningu á þessum áhrifum er mögulegt að nýta fjárlög til að **stuðla að jafnrétti og réttlátri dreifingu fjármuna**.

Í lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008 (Jafnréttislög) kemur fram að markmið laganna eru að:

Vissir þú að:

Unnið er að kynjaðri fjárlagagerð í 17 af 34 aðildarríkjum OECD og fleiri OECD ríki eru að íhuga að taka upp kynjaða fjárlagagerð.

... koma á og viðhalda jafnrétti og jöfnum tækifærum kvenna og karla og jafna þannig stöðu kynjanna á öllum sviðum samfélagsins. Allir einstaklingar skulu eiga jafna möguleika á að njóta eigin atorku og þroska hæfileika sína óháð kyni.

Til að unnt sé að ná þessu markmiði þarf m.a. að:

- Vinna að jöfnum áhrifum kvenna og karla í samfélaginu
- Bæta sérstaklega stöðu kvenna og auka möguleika þeirra í samfélaginu
- Auka virðingu á milli kynja meðal ólíkra hópa
- Vinna gegn launamisrétti og annarri mismunun á grundvelli kyns á vinnumarkaði
- Gera fólki kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf
- Stuðla að jafnri skiptingu umönnunar- og heimilisstarfa
- Stuðla að jöfnum tækifærum til góðrar heilsu
- Vinna gegn kynbundnu ofbeldi og áreitni
- Breyta hefðbundnum kynjaímyndum og vinna gegn neikvæðum staðalímyndum um hlutverk kvenna og karla

Hér að neðan er stutt myndband sem fjallar um kynjaða fjárlagagerð. Þú getur horft á myndbandið með því að ýta á myndina hér fyrir neðan (athugið að myndbandið opnast í vafra):

2.4 Er staða kynjanna ólík?

Staða kynjanna er um margt ólík.

Nokkrar staðreyndir sem er mikilvægt að hafa í huga þegar verið er að meta kynja- og jafnréttisáhrif:

- Meðalatvinnutekjur karla eru hærri en tekjur kvenna með sömu menntun.
  - Meðalatvinnutekjur kvenna eru tæp 72% af meðalatvinnutekjum karla með sömu menntun.
  - Óleiðréttur launamunur kynjanna var rúmlega 15% árið 2017.
- Fleiri konur en karlar útskrifast úr háskóla.
  - Rúmur helmingur kvenna á aldrinum 25-64 er með háskólamenntun samanborið við rúmlega þriðjung karla á sama aldursbili.
  - Kynbundið náms- og starfsval er þó til staðar.
- Atvinnuþátttaka kvenna er lægri en karla.
  - Atvinnuþátttaka kvenna er tæp 78% samanborið við 85% hjá körlum.
  - Konur eru líklegri en karlar til að vera í hlutastarfi.
- Hlutur kvenna í áhrifastöðum er lægri en karla.
- Kynskiptur vinnumarkaður.
  - Konur og karlar sinna ólíkum störfum (Lárétt skipting).
  - Karlar eru líklegri til að vera í hærri stöðum (Lóðrétt skipting).
- Ólaunuð vinna innan veggja heimilisins.
  - Konur eyða meiri tíma en karlar í ólaunuð heimilis- og umönnunarstörf.
- Taka fæðingarorlofs.
  - Konur taka lengri tíma frá vinnu vegna fæðingarorlofs.
  - Fleiri konur en karlar fullnýta rétt til fæðingarorlofs.
- Heilsa.
  - Fjölgun örorkulífeyrisþega er mest hjá konum á aldrinum 50 ára og eldri.
  - Konur eru um 60% af örorkulífeyrisþegum.
  - Konur lifa að meðaltali færri ár við góða heilsu en karlar.
- Kynbundið ofbeldi og áreitni.
  - Fjórða hver kona hefur orðið fyrir nauðun eða nauðgunartilraun.
  - Þriðja hver kona hefur orðið fyrir kynferðislegri áreitni eða ofbeldi.

Vissir þú að:

Meira en helmingur kvenna og fjórðungur karla í þjónustugeiranum á Íslandi hefur orðið fyrir kynferðislegri áreitni.

Mikilvægt er að brjóta kynjaviddina niður á ólíka hópa fólks eins og við á. Kynjamunur er til að mynda oft meiri og djúpstæðari ef kynjaviddin er brotin niður á fatlað fólk, innflytjendur og aðra hópa sem eru jaðarsettir af samfélaginu.

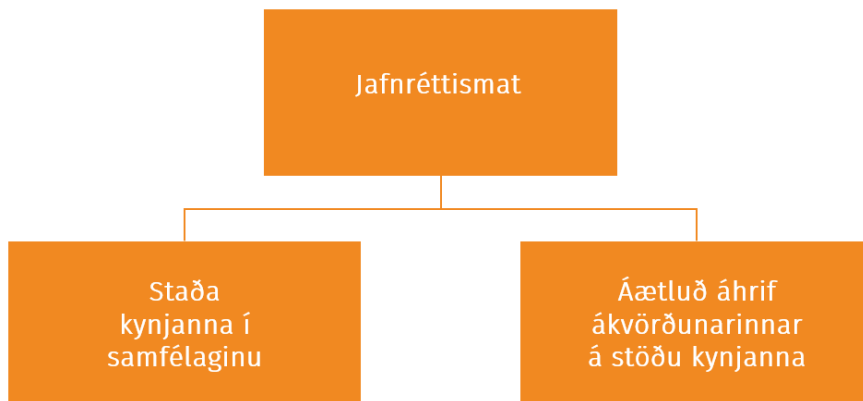
3. Jafnréttismat

Mat á kynja- og jafnréttisáhrifum (jafnréttismat) er líklegast aðgengilegasta og mest notaða verkfæri kynjaðra fjármála. Jafnréttismat felur í sér að skoðað er hvaða stefnumið liggja að baki fjárveitingum og líkleg áhrif þeirra á kynin greind, og þá hvort þau séu líklegri til að draga úr eða auka kynjamisrétti. Tilgangur jafnréttismats er að greina stöðuna eins og hún er í dag. Varpa þarf ljósi á það kynjabil sem kann að vera til staðar og öðlast skilning á núverandi stöðu. Í framhaldinu þurfum við svo að kanna hvaða breytingar eru æskilegar og hvaða aðgerða þarf að grípa til.

Mynd 5. Hvað er jafnréttismat?

Matið felur í raun í sér tvíhliða nálgun: **mat á núverandi stöðu kynjanna í** tengslum við stefnuna sem verið er að skoða og **áætluð áhrif á konur og karla** þegar stefnan hefur verið útfærð. Mikilvægt er að matið sé framkvæmt á skipulegan og greinandi hátt og að það sé skjalfest.

Mynd 6. Tvær hliðar jafnréttismats.

3.1 Hvað þarf að hafa í huga?

Að meta kynjaáhrif felur í sér annars konar hugsun en þá sem er venjulega beitt við gerð fjárlaga. Þetta krefst þess að þau sem vinna að kynjaðri fjárlagagerð þurfa að setja sig í aðrar stellingar og temja sér að hugsa um málefnið á nýjan hátt og frá ýmsum sjónarhornum. Þeir hlutir sem þarf að hafa í huga þegar verið er að meta kynja- og jafnréttisáhrif eru meðal annars:

Útvíkkuð skilgreining á hagkerfinu: Hagfræði einblínir almennt á launaða vinnu og þá sérstaklega þegar kemur að framleiðslu og neyslu en tekur síður mið af þeirri verðleikasköpun sem verður til við þjónustu, umönnun og ólaunaða vinnu. Með þessum hætti er framlag kvenna í samfélaginu ekki metið að verðleikum²

Áhrif á umönnunarstörf: Umönnunarstörf, bæði launuð og ólaunuð, eru unnin í meira mæli af konum en körlum. Konur eru t.d. líklegri til að minnka starfshlutfall sitt til að geta sinnt veikum eða öldruðum ættingjum. Ýmsar stefnumótandi ákvarðanir hafa áhrif á þessi störf, t.d. lágmarkslaun, fæðingarorlof og þegar dregið er úr fjármögnun heilbrigðiskerfisins, sem er stór kvennavinnustaður².

Áhrif á einstaklinga: Oft er tilhneiging til að líta á heimilið sem einingu til greiningar. Það er þó ekki sjálfgefið að dreifing gæða sé með jöfnum hætti innan veggja heimilisins. Atvinnustaða og hlutfallslegar tekjur einstaklings hafa áhrif á hvert framlag þeirra til heimilisins er talið vera. Með því að skoða eingöngu áhrif á heimilin sem einingu er ekki tekið mið af valda- og verkaskiptingu innan heimilisins².

² Himmelweit, S. (2018). Gender equality impact assessment: A core element of gender budgeting. Í A. O'Hagan og E. Klatzer (ritstj.), *Gender budgeting in Europe: Developments and challenges* (bls. 89–109). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

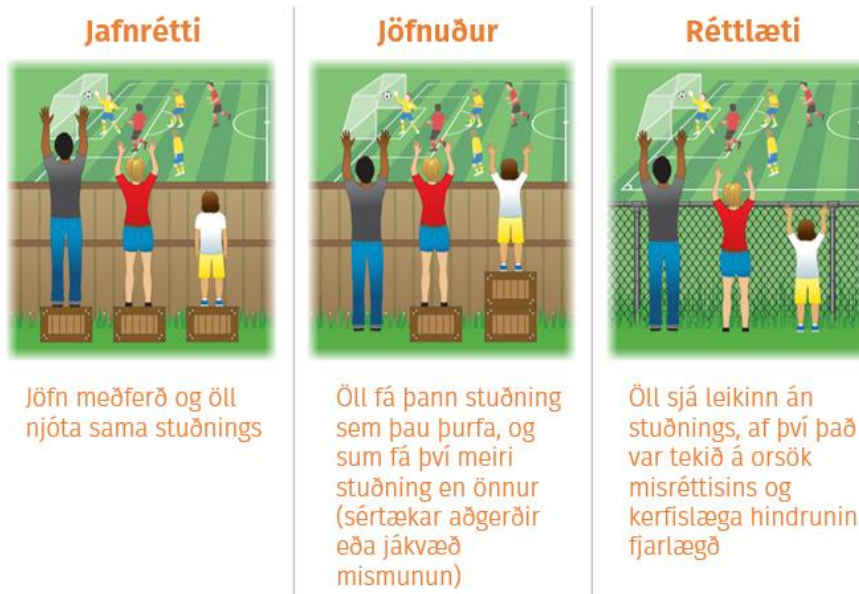
Ólíkt lífshlaup einstaklinga: Aðgerðir sem taka mið af meðaltekjum heimila (t.d. samsköttun) geta haft letjandi áhrif á atvinnuþátttöku kvenna sem aftur getur haft áhrif á framtíðartekjur kvenna, t.d. þegar kemur að lífeyristekjum. Einnig er meðalævilengd kvenna hærrí en karla og þær taka meiri tíma í fæðingarorlof en karlkyns makar þeirra. Þó að konur lifi að meðaltali lengur en karlar þá lifa karlar fleiri ár við góða heilsu en konur².

Samtvinnun ólíkra þátta: Kyn er ekki eina breytan sem þarf að hafa í huga þegar verið er að meta jafnréttis- og kynjaáhrif. Kynþáttur, fötlun og stétt eru allt þættir sem hafa áhrif á staðsetningu einstaklings í samfélaginu og horfa þarf á samspil þessari breyta².

Annað sem þarf að hafa í huga:

- Markmið málefnasviðs og málaflokks.
- Lög: t.d. Jafnréttislög (nr. 10/2008), lög um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna (nr. 85/2018), lög um jafna meðferð á vinnumarkaði (nr. 86/2018).
- Stjórnarsáttmáli ríkisstjórnar.
- Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna.

Fólk býr við ólíkar aðstæður og hefur ólíkar þarfir. Einstaka ákvarðanir miða ekki endilega að þörfum allra, heldur er líklegra en ekki að þær taki mið af þörfum þeirra sem þegar eru í forréttindastöðu í samfélaginu. Þegar þarfir karla og kvenna í forréttindastöðu eru í forgunni er mögulegt að aðgerðir stuðli að frekari jaðarsetningu annarra hópa. Með því að framkvæma kynja- og jafnréttismat er hægt að uppgötva skekkjuna og þannig gæta þess að aðgerðir stuðli að jafnrétti og taki mið af þörfum ólíkra hópa fólks.

Mynd 7. Jafnrétti, jöfnuður eða réttlæti?

4. Kyngreinanleg gögn

Ein forsenda þess að hægt er að leggja mat á kynja- og jafnréttisáhrif fjárlaga er aðgengi að kyngreindum tölfræðigögnum og gögnum um stöðu fólks. Aðgangur að kyngreindum gögnum leggur grunn að upplýstri ákvarðanatöku. Þegar verið er að reyna að meta þau áhrif sem tekju- og útgjaldadreifing hins opinbera hefur á ólíka hópa samfélagsins þurfum við oft að spyrja okkur spurninga sem varða upplifun, viðhorf og reynslu þeirra einstaklinga sem gegna ólíkum hlutverkum í samfélaginu og tilheyra ólíkum hópum. Einnig er mikilvægt að horfa til þess hvernig aðgerðir hins opinbera geta haft áhrif á verkaskiptingu og þann tíma sem fólk eyðir í launaða og ólaunaða vinnu. Til að meta kynja- og jafnréttisáhrif getur verið því verið þörf á að nota bæði megindleg og eigindleg gögn.

Dæmi um gögn:

- Töluleg gögn frá Hagstofunni
- Töluleg gögn frá stofnunum
- Viðhorfs- og þjónustukannanir
- Opinberar skýrslur
- Skýrslur frá ríkisstofnunum, alþjóðastofnunum o.s.frv.
- Skýrslur frá fræðafólki eða félagasamtökum sem snerta markhópin
- Fræðilegar rannsóknir sem hafa verið gerðar á þessu sviði eða snerta markhópin (bæði megindlegar og eigindlegar)
- Tímanotkunargreiningar

Í hverju ráðuneyti er skilgreindur ábyrgðaraðili kyngreindra tölfræðigagna sem á að vera hægt að leita til.

Oft kemur í ljós að ekki eru öll þau gögn og allar þær upplýsingar sem við myndum vilja hafa til staðar. Í slíkum tilvikum er mikilvægt að missa ekki móðinn heldur nota þær upplýsingar og gögn sem þó liggja fyrir með sem bestum hætti og halda til haga hvaða gögn það eru sem vantar. Í kjölfarið þarf að gera viðeigandi ráðstafanir til að öflun þeirra gagna sem vantar sé sett af stað, t.d. með því að bæta kyni sem breytu inn í gögn sem þegar er safnað, eða farið í aðrar aðgerðir til að afla upplýsinga, t.d. viðhorfskannanir, tímanotkunargreiningar eða djúpar greiningar á einstaka aðgerðum eða tillögum.

Vissir þú að:

Í 16.gr jafnréttislaga er kveðið á um kyngreinanleg gögn en þar segir:

„Í opinberri hagskýrslugerð um einstaklinga og í viðtals- og skoðanakönnunum skal greint á milli kynja við söfnun gagna, úrvinnslu þeirra og birtingu ...“

5. Verkfærakistan

Til að stefnur, áætlanir, lög, fjármálaáætlun og fjárlög (tekjuöflun og útgjaldadreifing) hafi samfélagslega tengingu þá er mikilvægt að spyrja þriggja lykilsurninga:

1. Hefur aðgerðin ólík áhrif á fólkið í landinu, eftir kyni, aldri, menntun, stöðu eða öðrum þáttum?
2. Mun aðgerðin stuðla að jafnrétti?
3. Gæti aðgerðin haft einhver ófyrirséð áhrif eða skapað einhverjar hindranir fyrir ákveðna hópa?

Í þessum kafla verður gerð grein fyrir nokkrum ólíkum aðferðum við að meta kynja- og jafnréttisáhrif. Aðferðirnar eru hugsaðar sem rammi og stuðningur utan um greiningarvinnuna.

5.1 Stöðumat á kynja- og jafnréttissjónarmiðum

Þetta stöðumat er hægt að nota þegar *ný stefna er mótuð* til að grófkortleggja hvaða kynja- og jafnréttissjónarmið þarf að hafa í huga við mótun stefnunnar. Tilgangurinn er að tryggja að stefnan sem mótuð verður viðhaldi eða stuðli að kynjajafnrétti og taki mið af öðrum jafnréttissjónarmiðum eftir því sem við á. Hér er leitast við að draga fram hver áhrif stefnunnar geta verið. Áhrif stefnu á stöðu jafnréttis kynjanna geta verið þrennskonar:

- Stefnan ýtir undir jafnrétti kynja (jákvæð)
- Stefnan hefur engin áhrif á jafnrétti kynjanna (hlutlaus)
- Stefnan getur aukið það misrétti sem þegar er til staðar (neikvæð)

Tafla 1. Einfalt stöðumat á kynja- og jafnréttissjónarmiðum.

Staða	Jákvæð	Hlutlaus	Neikvæð
Kynjasjónarmið			
Önnur jafnréttissjónarmið			

5.2 Mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar

Tilgangur þess að meta jafnréttisáhrif lagasetningar er að koma í veg fyrir að frumvörp stuðli að mismunum á grundvelli kyns. Mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar er kerfisbundin leið til að greina hvort frumvörp hafi ólík áhrif á kynin. Matið felur í sér umfjöllum um ákveðin meginatriði. Þessi meginatriði er hægt að lista upp í eftirfarandi sex þrepum:

1. Upphafsgreining	<ul style="list-style-type: none"> • Að hverjum beinist lagasetningin? • Hver eru líkleg áhrif þess á ólíka hópa? • Skilgreina markmið
2. Kortlagning á stöðu kynjanna	<ul style="list-style-type: none"> • Greina þá þætti sem snerta stöðu kynjanna innan málaflokksins • Afla kyngreindra gagna um stöðu kynjanna innan þess sviðs sem lagasetningin snyr að
3. Ljósí varpað á kynjamynstrin	<ul style="list-style-type: none"> • Er lagt meira vægi á annað kynið í málaflokknum? • Öðlast yfirsýn yfir þá þætti lagasetningarinnar sem mestu máli skipta þegar kemur að jafnrétti kynjanna
4. Jafnréttismarkmið sett fram	<ul style="list-style-type: none"> • Ef greiningin leiðir í ljós að áhrif lagasetningarinnar á kynin eru ólík ber að setja fram jafnréttismarkmið • Hafa markmið jafnréttislaga til hliðsjónar
5. Frumvarp aðlagð að niðurstöðu greiningar	<ul style="list-style-type: none"> • Til að lagasetning leiði ekki til mismununar á grundvelli kyns þarf að taka tillit til þeirra kynjamynstra sem mögulega hafa komið í ljós • Horfa til þeirra jafnréttismarkmiða sem voru sett fram í 4. þrepi
6. Niðurstöður jafnréttismats	<ul style="list-style-type: none"> • Í almennun athugasemdum skal taka fram hver niðurstaða jafnréttismats á lagasetningunni er og hvernig er brugðist við því mati • Niðurstaða jafnréttismats skal fylgja með til umsagnaraðila og löggjafarskrifstofu FOR

Mynd 8. Þrepin sex við mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar.

Matið er framkvæmt samhliða samningu lagafrumvarpsins og gert er ráð fyrir að lagasetningin sé aðlöguð samkvæmt niðurstöðu jafnréttismatsins ef þörf þykir.

Nánari upplýsingar má finna í leiðarvísi fyrir mat á jafnréttisáhrifum lagasetningar - [HÉR](#)

5.3 KF í sex skrefum

Þessi aðferð kemur frá Elizabeth Klatzer³ sem er sérfræðingur í kynjuðum fjármálum. Aðferðin er ætluð sem umgjörð utan um mismunandi verkefni á sviði kynjaðra fjármála og þarf að aðlaga að hverju verkefni fyrir sig.

Mynd 9. Skrefin sex.

1.skref Safna upplýsingum um verkefnið

Í þessu skrefi er verkefnið skilgreint og afmarkað. Skoða þarf hvaða upplýsingar skiptir máli að hafa og hvaða upplýsingar eru til staðar.

- Hvað á að greina?
- Hver eru markmiðin?
- Hver er markhópurinn?

2.skref Greina kynjasjónarmiðin

Í þessu skrefi er velt upp hvaða kynjasjónarmið gætu verið til staðar.

- Er staða kynjanna ólík?
- Eru hagsmunir og þarfir kvenna og karla þau sömu?
- Dreifist fjármagn og önnur tilföng jafnt?
- Eru ákvarðanir teknar af fjölbreyttum hópi fólks?
- Er eitthvað í skipulaginu sem viðheldur mun á milli kynjanna?

3.skref Kynjagreining

Í þessu skrefi er kynjagreining framkvæmd.

- Greining á stefnu
- Greining á útgjöldum eða tekjum
- Greining á þjónustu
- Greining á málefnasviði eða málaflokki

³ Klatzer, E. (2010). GRB in the budgeting and planning cycle. Stages to implement Gender Responsive Budgeting, handout, based on Luise Gubitzer, Elisabeth Klatzer, Michaela Neumayr (2008). Gender Budgeting – Anleitung und Beispiele zur Umsetzung in öffentlichen Institutionen, Vienna.

4.skref Útbúa kynjamiðaða mælikvarða

Í þessu skrefi eru sett markmið og mælikvarðar. Mikilvægt er að mælikvarðarnir mæli framvindu markmiðanna.

- Hverju erum við að reyna að ná fram? Hvernig getum við mælt það?

5.skref Finna leiðir til að draga úr misrétti

Í þessu skrefi skipuleggjum við leiðir til úrbóta og komum viðeigandi aðgerðum í réttan farveg.

- Hvaða aðgerða er þörf til að draga úr misrétti eða stuðla að jafnrétti?
- Hver ber ábyrgð á framkvæmdinni?

6.skref Eftirlit og mat

Það er mikilvægt að fylgjast með og endurmeta árangurinn af því sem við erum að framkvæma.

- Eru aðgerðirnar komnar til framkvæmdar?
- Hvernig gengur að vinna í átt að settum markmiðum?
- Er eitthvað sem við þurfum að breyta?

5.4 4H aðferðin

Þessi aðferð var þróuð í Svíþjóð⁴. Aðferðin er frekar almenn. Hægt er að nota 4H aðferðina til að draga fram grófa heildarmynd af stöðunni eins og hún er í dag og hvaða breytinga er þörf til að mæta ólíkum þörfum kynjanna.

Hugmyndin að baki 4H aðferðinni er að það kynjamynstur sem mögulega kemur í ljós við greininguna gagnist þegar kemur að því að móta nýja framtíðarsýn og markmið sem taka tillit til kynja- og jafnréttissjónarmiða. Í stuttu máli hvað þurfi að breytast svo að við getum stuðlað að jafnrétti.

Aðferðin byggir á því að greina viðfangsefnið með því að spyrja spurninganna:

⁴ Statens Offentliga Utredningar. (2007). Gender mainstreaming manual. A book of practical methods from the Swedish gender mainstreaming support committee (JämStöd). Stokkhólmur, Svíþjóð.

Hver

- Hver tekur ákvarðanirnar?
  - Hversu margar konur og hversu margir karlar koma að pólitískri ákvarðanatöku? Hvaða stöðum gegna þau?
- Hver innleiðir/framkvæmir það sem er ákveðið?
  - Hversu margar konur og hversu margir karlar eru ráðin í verkefnið? Hvaða stöðum gegna þau?
- Hver er notandi þjónustunnar?
  - Hversu margar konur og hversu margir karlar fá eða nýta þjónustuna?
  - Kemur fram mynstur sem sýnir fram á mun kven- og karlkyns notenda? Til dæmis í aldri, stöðu, úrræðum, hegðunarmynstri, óskum, þörfum eða forgangs röðun?

Hvað

- Hver fær hvað?
  - Hvernig er tilföngum/aðföngum (eins og tíma, rými, fjármagni, upplýsingum o.s.frv.) skipt á milli karla og kvenna?
  - Hvaða gæðum eða ánægju skila úrræðin ólíkum hópum, t.d. konum og körlum?
  - Fá konur og karlar jafnan aðgang að úrræðunum (eins og þjónustu eða aðstoð).
  - Hvaða hindranir geta verið í veginum?

Hvers vegna

- Hvaða ástæður eða forsendur liggja að baki þess að dreifing ákvarðanavalds, fjármagns og aðfanga er með þessum hætti?
  - Eru hlutlægar og sanngjarnar ástæður fyrir þeim muni sem kann að finnast? Eða hefur greiningin leitt í ljós misrétti?
  - Erum við að mæta óskum og þörfum ólíkra hópa með jöfnum hætti?
  - Eru einhverjar aðgerðir eða ákvarðanir sem hafa óviljandi stuðlað að því að viðhalda mismun á milli kvenna og karla?
  - Eru einhverjar venjur eða gildi við lýði í stofnameningunni eða skipulaginu sem stuðla að því að viðhalda mismun milli kvenna og karla?

Hvernig

- Hvernig getum við brugðist við niðurstöðu greiningarinnar?
  - Hvað þarf að breytast til að tryggja að unnið sé í átt að jafnrétti?
  - Hvaða aðgerðir eru æskilegar til að leiðrétta þann mögulega kynjahalla sem greiningin hefur leitt í ljós?

- Hvaða markmið og mælikvarða getum við notað?

Með því að spyrja þessara spurninga í greiningarferlinu öðlumst við mikilvægar upplýsingar eins og:

- Hvernig eru kynjahlutföllin
- Hvernig dreifast tilföng/aðföng til karla og kvenna
- Er eitthvað kynjamynstur til staðar?
  - Hvaða áhrif hefur það á ólíka hópa fólks?
- Hvernig getum við unnið á móti eða leiðrétt þennan halla?

5.5 JämKAS

JämKAS var þróað hjá stjórnvöldum í Svíþjóð. Um er að ræða kerfisbundna jafnréttisgreiningu á tilteknu sviði sem byggist á jafnréttishugsun.

JämKAS er skammstöfun á sænsku orðunum: „*jafnrétti - könnun - greining - ályktun*“. Tilgangurinn er að greina og varpa ljósi á hvernig það sem liggur til greiningar getur hjálpað til við að ná markmiðum jafnréttisstefnu.

Mælt er með að það sem er valið til greiningar sé talið hafa áhrif á jafnrétti. Eftir að greining hefur verið framkvæmd er mikilvægt að draga ályktun eða komast að niðurstöðu um hvað þarf að breytast til að unnið sé í átt að jafnrétti. Að lokum er svo mikilvægt að fylgjast með árangrinum og endurmeta ef þörf þykir.

Aðferðinni má skipta í þrjú skref sem eru: **Könnun (e. Survey), Greining (e. Analysis), Ályktun (e. Conclusion).**

1.skref Könnun

- Hver er markhópurinn? Hvaða hópar verða fyrir áhrifum af aðgerðinni?
- Hver er staða kvenna og karla á sviðinu?
- Listaðu upp möguleg áhrif aðgerðarinnar á jafnrétti
- Hafnaðu eða staðfestu hvort aðgerðin hafi áhrif á jafnrétti

2.skref Greining

- Hvað er vandamálið? Hvaða kynjasjónarmið eða kynjamynstur eru til staðar?
- Lýstu vandanum og greindu frá hvaða áhrif hann er talinn hafa á jafnréttismarkmið stjórnvalda
- Berðu kennsl á þá hópa eða einstaklinga sem eru í aðstöðu til að hafa áhrif og þá sem verða fyrir áhrifum
- Lýstu hver æskileg virkni eða niðurstaða sé

3.skref Ályktun

- Útlistaðu mögulegar breytingar sem þarf að gera

- Ákveða þarf markmið og mælikvarða
- Framkvæma mælingar og eftirfylgni

5.6 Gátlisti fyrir greiningu á styrkjum

Gátlisti þessi er fenginn úr samantekt Þorgerðar Einarsdóttur⁵ á styrkjakerfi vísindarannsókna út frá kynjasjónarmiði sem unnin var fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið.

- Skoða þarf hvort tölfræði sé kyngreind með fullnægjandi hætti, skilgreina hvað vanti upp á til að svo sé.
- Skoða þarf umgjörð styrkjakerfisins, yfirgrípandi markmið, leikreglur og viðmið og hvernig þetta samræmist jafnréttismarkmiðum.
- Skoða þarf stjórnkerfi rannsóknasjóða á öllum stigum. Athuga þarf kynjahlutföll, allt frá Vísinda- og tækniráði niður í fagråd, matshópa, sérfræðinga og umsagnaraðila.
- Skoða þarf styrki og styrkjaflokka, markmið þeirra, skipulag, kröfur og skilyrði. Athuga hvernig lýsingu og auglýsingum styrkja er háttað. Eru lykilhugtök nægilega skýrð (svo sem "öndvegisrannsóknir", "rannsóknarnetverk", "tengsl við atvinnulíf").
- Skoða þarf fyrirkomulag fagráða, fjölda og skiptingu eftir fræðasviðum, m.a. hvort þau endurspeglar fræðasviðin, stærð þeirra og breidd, með eðlilegum hætti. Athuga þarf hvort fagráðin séu nógu mörg til að þjóna öllum jafnt eða hvort tilteknum fagráðum sé ætlað að þjóna stórum fjölmönnum fræðasviðum. Skoða þarf hvort kynjaskekkja geti leynst í fyrirkomulagi fagráða, t.d. þannig að einu fagráði sé ætlað að þjóna stórum hópi „kvennagreina“ meðan slíkt eigi ekki við um önnur fagråd.
- Skoða þarf hvort skýrar forsendur séu fyrir vali á fólki í fagråd, ytri sérfræðinga og umsagnaraðila. Athuga þarf hvort hætta sé á vísindalegri nálægð. Ganga þarf úr skugga um að öll fagråd hafi faglega þekkingu til að þjóna þeim sem því er ætlað.
- Skoða þarf fjölda og kyn umsækjenda með hliðsjón af landslagi vísindasamfélagsins og þeim fjölda sem ætla má að stundi rannsóknir á hinum ýmsu sviðum. Æskilegt er að skoða kynjahlutfall með hliðsjón af glerþaksvísitölu.
- Skoða þarf ítarlega matsferli, mælistikur og viðmið sem stuðst er við. Skoða þarf hvort um geti verið að ræða ómeðvitaða en innbyggða kynjaskekkju. Gera þarf fagråd, umsagnaraðila og sérfræðinga meðvitaða um hættu á kynjaskekkju.

⁵ Þorgerður Einarsdóttir, 2011. *Styrkjakerfi vísindarannsókna frá kynjasjónarmiði. Samantekt til undirbúnings á kynjaðri fjárlagagerð. Mennta- og menningarmálaráðuneytið.*

- Skoða þarf niðurstöðu mats ítarlega áður en til úthlutunar kemur innan hvers fagráðs og hvort þar geti verið um kynjaskekkju að ræða. Skoða þarf hugsanlegar ástæður fyrir kynjaskekkju í fjölda og fjárhæðum, að teknu tilliti til eðlis rannsókna og styrkjaflokka. Ganga þarf úr skugga um að tekið sé tillit til barneigna og foreldraorlofs þegar rannsóknarvirkni er metin.
- Ganga úr skugga um að virk og raunhæf jafnréttisáætlun sé til fyrir sjóðinn og að henni sé fylgt. Kanna þarf hvernig megi fræða stjórnir, fagráð og sérfræðinga um jafnréttismál og hvernig megi flétta þau saman við undirbúningsgögn umsagnar- og matsaðila. Athuga hvort hægt sé að setja reglur um að kynjaskekkju í mati og úthlutun þurfi að rökstyðja sérstaklega, bæði hvað varðar fjölda og upphæðir.
- Skoða þarf leiðir til að gera stjórnnum rannsóknasjóða grein fyrir þeim tilvikum þegar úthlutun víkur frá yfirlýstum jafnréttismarkmiðum. Skoða leiðir til að koma þessum upplýsingum á framfæri aðalfundum og í ársskýrslum og setja fram tillögur til úrbóta ef þeirra er þörf.

6. Sniðmát

6.1 Breytingartillaga (breyting á ramma) – Greining á kynjaáhrifum

I. Hver er tillagan?		
II. Er tillagan í samræmi við stefnu málefnasviðsins og tengist hún markmiðum og/eða mælikvörðum í stefnunni? Ef já, tilgreinið hvernig.		
III. Hver eru kynjaáhrifin?		
Hvert ætti jafnréttismarkmið tillögunnar að vera? (<i>getur verið fleira en eitt</i>)		
☐ Efnahagslegt jafnræði kynjanna	☐ Jöfn skipting umönnunar og heimilisstarfa	☐ Jöfn tækifæri til góðrar heilsu
☐ Jöfn áhrif í samfélaginu	☐ Aðgengi að kyngreindri tölfræði	☐ Sporna gegn klámvæðingu
☐ Aukin virðing milli kynja	☐ Sporna gegn kynbundnu ofbeldi	☐ Jafnt aðgengi til náms
☐ Jöfn félagsleg virkni og sjálfstæði	☐ Sporna gegn hefðbundnum kynímyndum og staðalmyndum	☐ Jafna kynjaskiptingu
<p>Greining á kynjaáhrifum.</p> <p>Hver eru kynjaáhrif tillögunnar? Greining þarf að taka mið af hverri og einni tillögu. Dæmi um atriði sem koma fram í greiningu eru:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvernig er kynjasamsetning hópsins sem verður fyrir áhrifum af ákvörðuninni? ▪ Hvernig skiptast fjárveitingar á milli hópa? ▪ Hvernig mun fjárveiting samkvæmt tillögunni skiptast á milli kynja? ▪ eru þekkt kynjasjónarmið sem snerta þann málaflokk sem efni tillögunnar snýst um? ▪ eru kynjaáhrifin í samræmi við jafnréttismarkmið? 		
IV. Hvaða áhrif hefur það á kynjajafnrétti ef tillagan er samþykkt?		
☐ Eykur á kynjamisrétti. ☐ Viðheldur óbreyttu ástandi. ☐ Stuðlar að jafnrétti.	Rökstuðningur:	

6.2 Málefнасvið – Jafnréttismat á málaflokki

V. Heiti málefnasviðs.

VI. Hvaða málaflokka á leggja mat á og hverja ekki. Rökstyðja valið stuttlega.

Málaflokkur X

Farið í gegnum eftirfarandi fyrir þá málaflokka sem á að taka fyrir:

1) Kyngreind tölfræðigögn

Hvaða kyngreindu gögn eru til á viðkomandi sviði eða er nauðsynlegt að afla til að hægt sé að framkvæma mat á jafnréttisáhrifum? Hvað segja gögnin?

2) Kynjasjónarmið

Hver er staða kynjanna meðal ólíkra hópa, m.a. í samhengi við tölfræðiupplýsingar sem fyrir liggja? Eru þekkt kynjasjónarmið sem þarf að taka mið af?

3) Niðurstöður og næstu skref

Stuðlar málaflokkurinn eða styður óbreyttur við markmið um jafnrétti? Ef ekki, hvað þarf að gera til þess að svo verði?

Er eitthvað sem þarf að huga að vegna markmiðssetningar málaflokksins í fjármálaáætlun? Þyrfti að fara í einhverjar aðgerðir til þess að stuðla að jafnrétti?

7. Áhugavert efni

Hér koma tenglar á áhugavert efni tengt kynjuðum fjármálum og jafnréttismálum.

Kynjuð fjármál:

Fimm ára áætlun um kynjaða fjárlagagerð - [Hlekkur](#)

Grunnskýrsla kynjaðrar fjárlagagerðar - [Hlekkur](#)

Kynjakrónur: Handbók um kynjaða hagstjórn og fjárlagagerð - [Hlekkur](#)

Kynjuð fjárlagagerð: Handbók um framkvæmd - [Hlekkur](#)

Myndband um kynjaða fjárlagagerð - [Hlekkur](#)

Handbók um kynjaða fjárhags og starfsáætlun (Reykjavíkurborg) - [Hlekkur](#)

Meistararitgerðir um kynjuð fjármál:

Vaka Antonsdóttir - [Hlekkur](#)

Hrefna Hallgrímsdóttir - [Hlekkur](#)

Sigríður Finnbogadóttir - [Hlekkur](#)

Kynjasamþætting:

Jöfnum leikinn: Handbók um kynjasamþættingu - [Hlekkur](#)

Jafnréttismat: Mat á jafnréttisáhrifum stefnumótunar, áætlanagerðar og lagasetningar - [Hlekkur](#)

OECD:

Gender Budgeting in OECD countries - [Hlekkur](#)

Designing and implementing Gender Budgeting - [Hlekkur](#)

Annað áhugavert efni:

Hagstofan – Jafnréttismál – [Hlekkur](#)

Afbrotatölfræði Lögreglunnar – [Hlekkur](#)

Polendakönnun Lögreglunnar - [Hlekkur](#)

Ársskýrsla Stígamóta 2017 – [Hlekkur](#)

Samgöngur og jafnrétti – [Hlekkur](#)

Staða kvenna og karla á íslenskum vinnumarkaði: Staðreyndir og staða þekkingar - [Hlekkur](#)

Fjöldapróun örorkulífeyrisþega - [Hlekkur](#)

Lífskjör og fátækt barna - [Hlekkur](#)

Streita í daglegu lífi fjölskyldufólks á Íslandi - [Hlekkur](#)

Valdbeiting á vinnustað: Rannsókn á algengi og eðli eineltis og áreitni á íslenskum vinnumarkaði - [Hlekkur](#)

Kynferðisleg áreitni gagnvart starfsfólki í þjónustustörfum - [Hlekkur](#)

Rannsókn á ofbeldi gegn konum - [Hlekkur](#)

Konur og karlar í forystu atvinnulífs á Íslandi - [Hlekkur](#)

Þættir sem hafa áhrif á stöðu kynjanna í íslensku atvinnulífi: Heildarmynd sýnd með áhrifariti - [Hlekkur](#)

Old-age pensions in Iceland from a gender perspective – [Hlekkur](#)

Jafnrétti á vinnustöðum á Íslandi: Rannsókn á viðhorfum stjórnenda fyrirtækja til jafnréttis og mismununar – [Hlekkur](#)

Skýrsla félags- og jafnréttismálaráðherra um stöðu og þróun jafnréttismála 2015-2017 - [Hlekkur](#)

Mælikvarðar um hagsæld og lífsgæði – [Hlekkur](#)

SHE Figures – [Hlekkur](#)

European Social Survey – [Hlekkur](#)

